

Sygn. akt II Ca 900/13

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Nowicka

Sędziowie: SO Alicja Chrzan

SR Radosław Florek (del.)

Protokolant: Bogusława Mierzwa

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2014 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku **G. M. i W. M.**

przy udziale (...) **SA w K.**

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 22 sierpnia 2013 r., sygn. akt I Ns 837/11

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie w pkt I b w części dotyczącej ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu oraz w pkt III, IV i V

i sprawę w tym zakresie przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Świdnicy.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2013r. Sąd Rejonowy w Świdnicy ustanowił na nieruchomości wnioskodawców W. M. i G. M. położonej w W. gmina Ż., składającej się z działki gruntu Nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Świdnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), na rzecz uczestnika postępowania (...) S.A, w K., służebność przesyłu polegającą na:

a) prawie korzystania przez uczestnika postępowania (...) S.A. (...) z powyższej nieruchomości w celu utrzymania, konserwacji, naprawy i modernizacji przebiegających przez tę nieruchomość urządzeń przesyłowych w postaci sieci energii elektrycznej (...), służących do przesyłu energii elektrycznej zgodnie z aktualnym przebiegiem sieci ujawnionym na mapie sytuacyjnej w opinii biegłego z dnia 4 grudnia 2012 roku stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia;

b) ograniczeniu prawa wnioskodawców W. M. i G. M. do korzystania z powyższej nieruchomości polegającym na niepodejmowaniu działań mogących mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację sieci energii elektrycznej w strefie kontrolowanej o szerokości 16 metrów - za jednorazowym wynagrodzeniem w wysokości 37.540,00 zł należnym solidarnie wnioskodawcom, płatnym w terminie 14 dni od dnia prawomocności postanowienia. Oddalił wnioski stron o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego oraz wniosek wnioskodawców o zwrot opłaty od wniosku. Nakazał uiszczyć uczestnikowi postępowania na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Świdnicy kwotę 6.403,81 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłego i oględzin nieruchomości poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa oraz nakazał uiszczyć solidarnie wnioskodawcom na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Świdnicy kwotę 2.173,58 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłego poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Sąd Rejonowy ustalił, że: wnioskodawcy są od 15 września 1993r. właścicielami nieruchomości gruntowej położonej w W., gmina Ż. – składającej się z działek o numerach ewidencyjnych (...) dla której Sąd Rejonowy w Świdnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

Przez nieruchomość wnioskodawców przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna (...) (wybudowana przed wojną) oraz linia napowietrzna (...) (wybudowana w 1997r) L. te służą uczestnikowi do przesyłu energii elektrycznej.

W planie zagospodarowania przestrzennego działka nr (...) ma przeznaczenie – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i uprawy ogrodnicze, działka nr (...) - zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zieleń niska i ulica wewnętrzna, działka nr (...) - zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, uprawy ogrodnicze, teren zalesiony i ulica wewnętrzna.

Przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) z dniem 20 VII 1993r. zostało przekształcone w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.. Spółka wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki Zakładu (...) w W. (z wyłączeniem praw i obowiązków przejętych przez (...) SA w W.), w tym m.in. linię (...) wybudowaną przed 1945 rokiem. W 1997 roku nastąpił odbiór i przekazanie do eksploatacji linii (...)

W 2004r. nastąpiło połączenie poprzez przeniesienie całych majątków spółek: (...) SA, (...) SA, (...) SA, (...) SA na spółkę: Zakład (...) SA, która następnie zmieniła nazwę na (...) SA, od 30.12.2008r. – (...) SA, a od 01.09.2011r. – (...) SA, który jako spółka przejmująca wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki Zakładu (...) SA.

Wartość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu prądu linią energetyczną (...) wynosi 37.540 zł.

Pas służebności przesyłu jest rozumiany jako powierzchnia części nieruchomości niezbędna do prawidłowej eksploatacji urządzenia przesyłowego i wynosi 774 m² (pas kontrolowany o szerokości 16 m).

Przy takich ustaleniach Sąd Rejonowy ustanowił na rzecz uczestnika postępowania, który jest właścicielem urządzenia przemysłowego w postaci linii napowietrznej (...) służebność przesyłu w kształcie dokładniej określonym przy pomocy biegłego W. W. na nieruchomości wnioskodawców położonej w W. – działce nr (...) uznając, że spełnione zostały przesłanki wynikające z art. 305⁽¹⁾ kc. Uczestnik postępowania nie wyraził zainteresowania ustanowieniem służebności przesyłu na podstawie umowy, stąd zainicjowanie postępowania sądowego okazało się uzasadnione i konieczne.

Ustalając przebieg, szerokość strefy ochronnej oraz wysokość wynagrodzenia Sąd oparł się na opinii biegłego W. W.. Biegły sporządził mapę sytuacyjną, na której ujawniono przebieg linii napowietrznej, a którego to przebiegu strony nie kwestionowały.

Sąd nie podzielił zarzutu uczestnika, że biegły nie ma uprawnień do wyznaczania szerokości pasa ochronnego. Biegły w piśmie z dnia 22 marca 2013 roku ustosunkował się do zarzutów stawianych przez uczestnika i zdaniem Sądu opinia

biegłego nie budzi wątpliwości. Biegły wyjaśnił w tym piśmie podstawy wyznaczenia szerokości pasa ochronnego powołując się na obowiązujące w tym zakresie przepisy.

Sąd nie zgodził się także z zarzutem uczestnika, że biegły nieprawidłowo ustalił wysokość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, gdyż ustalił odszkodowanie zamiast wynagrodzenia. Wprawdzie biegły w końcowej części opinii użył określenia „wartość jednorazowego odszkodowania za ustanowienie służebności przesyłu” lecz z treści samej opinii wynika, że biegły ustalał wartość służebności przesyłu, nie zaś wysokość odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości. Także w piśmie z 22 marca 2013r biegły wskazał, że wysokość wynagrodzenia określono zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Uczestnik po otrzymaniu tych wyjaśnień nie złożył żadnego pisma procesowego ani nie wnioskował o opinię uzupełniającą lub opinie innego biegłego.

W niniejszej sprawie nie zachodziła konieczność powołania kolejnych biegłych z urzędu, gdyż wyjaśnienia biegłego nie budziły wątpliwości Sądu.

W rozważaniach pominięto opinię biegłego J. Ś. wobec wyłączenia biegłego od sporządzenia opinii postanowieniem z dnia 4 czerwca 2012r.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 Kpc oddalając wnioski stron o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego oraz wnioskodawców o zwrot opłaty od wniosku, uznając, że każda ze stron ponosi w tym zakresie koszty swojego udziału w sprawie. Mając na uwadze wynik postępowania (uznając, że każdą ze stron za wygrywającą w połowie) nakazano uiszczyć uczestnikowi na rzecz Skarbu Państwa Sąd Rejonowy w Świdnicy kwotę 6.403,81 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłego i oględzin nieruchomości poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (1/2 kosztów opinii biegłego J. Ś., która dotyczyła także żądania, które zostało oddalone oraz pozostałe koszty, które dotyczyły uwzględnionej części żądania), zaś wnioskodawcom nakazano uiszczyć solidarnie na rzecz Skarbu Państwa Sąd Rejonowy w Świdnicy kwotę 2.173,58 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłego poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (1/2 kosztów opinii biegłego J. Ś., która dotyczyła także żądania, które zostało oddalone).

Powyższe postanowienie zaskarżył apelacją uczestnik postępowania w części - co do pkt I i IV (w zakresie kosztów postępowania) zarzucając mu:

1/ naruszenie prawa materialnego - art. 292 k.c, art. 305¹ k.c oraz art. 305² § 2 k.c przez zasądzenie tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na działce nr (...) kwoty 37.540 zł, która w rzeczywistości jest odszkodowaniem, nienależnym wnioskodawcom w tej sprawie, gdyż została ustalona jako różnica wartości rynkowej strefy służebności na działce budowlanej a wartością rynkową tej samej strefy jako działki rolnej, wykorzystywanej na ten cel w dniu sporządzania opinii;

2/ naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 k.p.c w zw. z art. 278 § 1 k.p.c i oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie na opinii biegłego W. W., pomimo że biegły nie ustosunkował się merytorycznie do zarzutów uczestnika a opinia budzi poważne wątpliwości, w szczególności co do metodologii ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu oraz zakresu korzystania z nieruchomości wnioskodawców;

3/ naruszenie przepisów postępowania - art. 281 k.p.c, przez pominięcie opinii biegłego sądowego J. Ś., która została sporządzona przed złożeniem wniosku o wyłączenie biegłego i nie była kwestionowana pod względem merytorycznym, a ustalenia tej opinii dawały podstawę do przyjęcia, że 30-krotnie wyższe wynagrodzenie za ustalone przez biegłego W. W., nie daje podstaw do uznania jego opinii jako niebudzącej wątpliwości sądu.

Wskazując na te zarzuty uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, ewentualnie o zmianę tego postanowienia i ustanowienie służebności przesyłu na działce nr (...) za wynagrodzeniem w kwocie 1397 zł.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację uczestnika postępowania zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona a jej zarzuty naruszenia prawa materialnego – art. 305² § 2 kc poprzez niewłaściwe ustalenie wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na działce wnioskodawców nr (...) w W. są trafne.

Należy zgodzić się z zarzutem skarżącego, iż opinia biegłego sądowego W. W. nie może stanowić podstawy do ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców z racji przyjętej przez tego biegłego metodologii, co skutkowało nie wywiązaniem się przez niego ze zlecenia Sądu Rejonowego i wyliczeniem zamiast wynagrodzenia, jednorazowego odszkodowania za ustanowienie służebności.

Tym samym Sąd ten nie mógł uznać opinii biegłego za prawidłową i niebudzącą wątpliwości w tej części i nie mógł oprzeć swojego rozstrzygnięcia wyłącznie na niej.

Biegły bowiem wyraźnie wskazał w opinii z 4 grudnia 2012r. i w odpowiedzi na zarzuty uczestnika postępowania, że ustalił wysokość odszkodowania za ustanowienie służebności przesyłu rozumianego jako należność za zmniejszenie wartości nieruchomości, obliczoną jako różnicę wartości gruntu objętego służebnością przesyłu przy jego optymalnym wykorzystaniu zgodnie z założeniami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową a wartością tego gruntu jako działki rolnej.

Przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu należy mieć na uwadze, że służebność przesyłu nie pozbawia w zupełności faktycznego władztwa właściciela nad nieruchomością z racji specyfiki tego rodzaju służebności, gdyż winna zostać ustanowiona każdorazowo w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowej eksploatacji urządzeń przemysłowych, z jak najmniejszym obciążeniem cudzej nieruchomości.

Wprawdzie nie ma żadnych ustawowych wskazówek w jaki sposób określić wysokość tego wynagrodzenia, jednakże przede wszystkim należy uwzględnić stopień ingerencji w treść prawa własności, a co za tym idzie zakres ograniczeń właściciela w korzystaniu ze swojej nieruchomości, sposób wykorzystania nieruchomości przez przedsiębiorstwo przesyłowe. Wynagrodzenie należy się właścicielowi za samo ustanowienie służebności i powinno uwzględniać cały uszczerbek właściciela nieruchomości będący następstwem jej ustanowienia, niezależnie od poniesienia przez niego szkody. Jeśli właściciel poniósł jakakolwiek szkodę to powinien to udowodnić na zasadach ogólnych (vide: postanowienie SN z 8 maja 2000r. VCKN 43/00, OSNC nr 11 poz. 206 z 2000r., postanowienie SN z 14 lutego 2008r., II CSK 517/07, Lex nr 515727, postanowienie SN z 5 kwietnia 2012r., II CSK 401/11, Lex nr 1211144 i wyrok SN z 15 września 2011 r. II CSK 681/10, Lex nr 1043999).

W każdym przypadku wysokość wynagrodzenia powinna być zindywidualizowana w zależności od zakresu obciążenia nieruchomości służebnością i powinna być proporcjonalna do stopnia ingerencji w prawo własności.

Ustalając wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności w rozpoznawanej sprawie należy wziąć pod uwagę charakter nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), jej rozmiar, kształt, okoliczność, że działka ta została geodezyjnie wyodrębniona w lutym 2012r. z większej działki nr (...) o powierzchni 0,7100 ha. Działka nr (...) została podzielona na trzy działki nr nr: (...) powierzchni 0,1438 ha, (...) o powierzchni 0,2831 ha i (...)o powierzchni 0,2831 ha a wszystkie te działki są wykorzystywane obecnie pod uprawy rolne.

Należy też uwzględnić fakt, że działka obciążona służebnością jest położona w sąsiedztwie gruntów rolnych niezabudowanych, na których także są usytuowane urządzenia przesyłowe, oraz fakt, iż działki nr (...) są również obciążone służebnością przesyłu na rzecz uczestnika postępowania z racji przebiegania przez te działki innej linii średniego napięcia (...), nabytą w drodze zasiedzenia, co może ograniczać ewentualne zamierzenia inwestycyjne wnioskodawców.

Przy ustalaniu wynagrodzenia trzeba też uwzględnić fakt, iż urządzenia przesyłowe znajdujące się na działce wnioskodawców służą zaspokojeniu i ich potrzeb w zakresie korzystania z energii elektrycznej.

Wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności zależy bezpośrednio od zakresu ingerencji przedsiębiorstwa przesyłowego w treść prawa własności. Wynagrodzenie winno zostać ustalone za ograniczenie właściciela w korzystaniu z nieruchomości w pasie służebności przesyłu.

Biegły W. W. określił wysokość wynagrodzenia mając na uwadze szerokość strefy ochronnej wokół sieci elektroenergetycznej (...) na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (DZ.U. nr 192 poz.1883) i podał, że łączna powierzchnia gruntu objętego służebnością przesyłu wynosi 774 m². Pominąwszy już to, że w wyliczeniu biegłego wystąpił błąd rachunkowy, to biegły nie rozróżnił dwóch pojęć „pasa służebności przesyłu” i „pasa strefy ochronnej”. Pas służebności obejmuje tylko tę część nieruchomości obciążonej, która jest niezbędna przedsiębiorstwu przesyłowemu do eksploatacji linii wysokiego napięcia. Natomiast strefa ochronna to część nieruchomości, w której obowiązują szczególne zasady zagospodarowania terenu w związku z przejściem przez ten teren napowietrznej linii energetycznej. Strefę ochronną ustala się w określonej odległości od osi linii energetycznej w tej strefie obowiązuje zakaz zabudowy działki. Jednakże strefa ochronna nie stanowi bezwzględnego ograniczenia dla właściciela nieruchomości obciążonej, gdyż za zgodą zarządcy sieci możliwe jest odstępstwo od zakazu zabudowy działki w tej strefie. Zatem nie ma podstaw do przyznania wnioskodawcom wynagrodzenia za ustanowienie służebności na znacznie większym obszarze działki od niezbędnego dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń przesyłowych.

Nie ma jednak racji skarżący, że rozstrzygnięcie w tej sprawie winno zapaść w oparciu o opinię biegłego sądowego J. Ś., którego opinii nie zakwestionowali wnioskodawcy. Biegły ten został wyłączony od wydania opinii postanowieniem Sądu z 4 czerwca 2012r., a więc sporządzonej przez niego wcześniej opinii nie można zaliczyć do materiału dowodowego i nie można na jej podstawie czynić ustaleń w sprawie.

Skoro ustalenie wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu wymaga wiadomości specjalnych i zasięgnięcia opinii biegłego, a Sąd Rejonowy wydał rozstrzygnięcie w tym zakresie w oparciu o nieprawidłowo wykonaną opinię, to istnieje konieczność uchylecia zaskarżonego postanowienia w tej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na potrzebę przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy przeprowadzi na powyższe okoliczności dowód z opinii innego biegłego i ewentualne inne dowody wskazane przez uczestników. Zebrany materiał dowodowy podda wnikliwej ocenie zgodnie z art. 233 § 1 kpc i ustali wysokość wynagrodzenia.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy stosownie do art. 386 § 4 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc uchylił zaskarżone postanowienie w pkt I b, w części dotyczącej ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności oraz w pkt III, IV i V stanowiących rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, które muszą odpowiadać ostatecznemu merytorycznemu orzeczeniu i sprawę w tym zakresie przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Świdnicy.